

Vergaderjaar 2016–2017

34 550 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2017

CXIX

Verslag van een werkbezoek naar het Caribisch deel van het Koninkrijk, april 2016

Q¹

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2017

Naar aanleiding van de op 21 juni 2016² aangehouden motie van het lid Teunissen (PvdD) informeer ik u met deze brief over de verschillen tussen dierenwelzijnsregimes van de drie afzonderlijke eilanden behorend tot Caribisch Nederland en het dierenbeschermingsregime, zoals neergelegd in de Wet dieren voor Europees Nederland. In deze brief worden ook de aantallen dieren gegeven van de meest voorkomende landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren en wordt het lokale dierenwelzijnsbeleid in Caribisch Nederland geschetst.

Caribisch Nederland

Bij de staatkundige hervorming van het koninkrijk op 10-10-2010 zijn Bonaire, Sint Eustatius en Saba (de BES-eilanden) deel gaan uitmaken van het land Nederland. Zij hebben de juridische status van openbare lichamen die een met gemeenten vergelijkbare positie hebben. Europese en Nederlandse regelgeving is niet van toepassing in Caribisch Nederland, behoudens uitzonderingen.

De openbare lichamen hebben net als gemeenten een autonome bevoegdheid voor regeling en bestuur van de eigen huishouding en daarnaast voeren zij taken uit in medebewind. De autonome bevoegdheid vervalt ten aanzien van een onderwerp als dat door de centrale overheid via een wet in formele zin of een algemene maatregel van bestuur wordt geregeld. Bij de staatkundige hervorming is ervoor gekozen in beginsel de tot dan toe bestaande regelgeving van de Nederlandse Antillen te handhaven. De Invoeringswet openbare lichamen biedt hiervoor de basis. Eilandelijke regelgeving is over het algemeen na 10-10-2010 blijven gelden. De landsverordeningen zijn «omgebouwd» tot «BES-wetten», in het algemeen zonder beleidsinhoudelijke aanpassingen. Dit betekent dat

¹ Letter Q heeft alleen betrekking op wetsvoorstel 34 550 IV.

² Eerste Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 34 300 IV, S

de nu van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van dierenwelzijn van oorsprong Nederlands Antilliaanse wetgeving is.

Regelgeving voor Caribisch Nederland

In Caribisch Nederland is de bescherming van het dierenwelzijn geborgd in het strafrecht. In artikel 477 van het Wetboek van strafrecht BES zijn dierenmishandeling en dierenverwaarlozing strafbaar gesteld. «Hij die nodeloos bij een dier pijn of letsel veroorzaakt, een dier kwelt of nodeloos de gezondheid van een dier benadeelt, of nodeloos aan een dier, dat geheel of ten dele aan hem toebehoort en onder zijn toezicht staat, of aan een dier, tot welks verzorging hij verplicht is, de nodige verzorging onthoudt, wordt bestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of een geldboete van 280 USD».

In artikel 477 worden voorts handelingen benoemd die in ieder geval worden gerekend tot strafbaar gestelde dierenmishandeling of -verwaarlozing, zoals het vervoeren van dieren zonder het bieden van voldoende verzorging, het vervoeren van runderen terwijl de dieren zijn aangebonden, het gebruiken van honden als trekkracht, het verkleinen van de oorschelpen van een hond en het couperen van paarden.

De opzettelijk begane dierenmishandeling als ook de opzettelijk begane dierenverwaarlozing is in artikel 265 van het Wetboek van strafrecht BES als misdrijf aangemerkt. Dit misdrijf wordt bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of een geldboete van 2.800 USD.

Voorts zijn strafbaar gesteld het blootstellen van dieren aan ioniserende straling of aan radioactieve stoffen (art. 167c en 167d van het Wetboek van strafrecht BES).

In artikel 477bis van het Wetboek van strafrecht BES is voorts het houden of het bieden van gelegenheid tot het houden van hanengevechten verboden.

Daarnaast kennen Bonaire en Sint Eustatius eilandregelgeving waarin elementen zijn opgenomen die mede strekken tot bescherming van het dierenwelzijn.

Op Bonaire voorziet de Regeling slacht- en vleeskeuring Bonaire in het verbod van het slachten van dieren zonder voorafgaande vergunning; een vergunning waarbij voorwaarden kunnen worden gesteld. Daarnaast schrijft de regeling voor dat het slachtvee slechts na voorafgaande bedwelming mag worden gedood (behoudens slachting volgens de Israëlitische of islamitische ritus). Voorts bevat de regeling het verbod tot toepassing van de kopslag, neksteek of nekslag, bij het doden van het slachtvee.

Saba kent de Eilandsverordening identificatie en registratie van vee en huisdieren. Eigenaren van vee en huisdieren zijn verplicht om binnen drie maanden na de geboorte het vee en de huisdieren te voorzien van een identificatiemiddel alsmede transacties en wijzigingen met betrekking tot het invoeren, verkopen, ruilen, slachten of overlijden binnen twee werkdagen te melden. Loslopend vee en loslopende huisdieren zonder identificatiemiddel kunnen in beslag worden genomen.

Op Sint Eustatius is de Eilandsverordening bevordering openbare orde en bescherming gemeenschap 1993 van kracht. Deze verordening kent het verbod om dieren te houden op een wijze die schadelijk is voor het dier dan wel overlast of schade aan de openbare gezondheid kan veroorzaken.

Voorts voorziet de verordening in een verbod om in de bebouwde kommen zonder schriftelijke vergunning van het bestuurscollege varkens of paarden, vee of meer dan 25 stuks pluimvee te houden. Verder bepaalt de verordening dat het verboden is om zonder schriftelijke vergunning van het bestuurscollege buiten de bebouwde kommen een pluimveefokkerij te drijven. De vergunning wordt niet gegeven dan onder voorwaarden na overleg met het Hoofd van de Geneeskundige en Gezondheidsdienst.

De verordening kent voorts een verbod op het loslopen van vee op de openbare weg, op terrein van iemand anders zonder diens toestemming en het loslopen van vee op onafgegrensd terrein. Bij overtreding van het verbod kunnen de dieren in bewaring worden genomen of worden verkocht, indien de eigenaar zich niet meldt.

Hoofdstuk 5 bevat maatregelen ter bescherming van dieren. Over mishandelen van dieren zijn verbodsbepalingen opgenomen ten aanzien van het vastleggen van honden en katten, het als trekdiër gebruiken van dieren die gewond zijn of een uiterlijk waarneembare ziekelijke aandoening hebben, het op de openbare weg laten gaan van vee dat verwond of verzwakt is, het vervoeren van vee met de kop buiten het vervoermiddel of in liggende houding in zulk een aantal, dat de bodem van het vervoermiddel niet elk stuk vee een voldoende en behoorlijke ligplaats verschaft en het besturen van een rijtuig of een trekdiër, indien enig deel van het tuig, wegens hardheid, onvoldoende breedte of afmetingen bij het diër verwondingen, vervelling of schaving veroorzaakt. Tenslotte is in het verbod voorzien om vee, anders dan kortstondig, in een koraal of stal te hebben, indien het niet afdoende wordt beschermt tegen weersomstandigheden zoals zon en regen.

De Vee registratie verordening verplicht eigenaren van vee binnen 48 uur na geboorte, na invoer, verkoop, ruil, uitvoer, slacht of overlijden van het vee, daarvan melding te maken aan de met de registratie belaste instantie. Sint Eustatius stelt in het kader van preventieve dierenverwaarlozing veevoer tegen gereduceerde prijzen ter beschikking en land om veevoerders te verbouwen. Eigenaren krijgen de gelegenheid om dieren te laten slachten en hun veestapel te verkopen, zodat er een beheersbaar aantal dieren overblijft.

Situatie op de eilanden

Bonaire

Toezicht en handhaving

De handhaving van de naleving van de strafbepalingen inzake dierenverwaarlozing, dierenmishandeling, het blootstellen van dieren aan gevaarlijke straling en inzake hanengevechten is naar de aard van de bepalingen aan het Openbaar Ministerie.

De Directie Toezicht en Handhaving is belast met het toezicht op de naleving en de bestuursrechtelijke handhaving van wet- en regelgeving. Daartoe stelt het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) in voorkomend geval deskundigen aan, bijvoorbeeld dierenartsen.

Dieren

Op het grootste eiland van Caribisch Nederland, Bonaire, met een oppervlakte van 288 km², leven geiten, schapen, koeien, varkens, paarden, ezels, pluimvee, katten en honden. Het onderzoeksinstituut Imares van

Wageningen UR³, thans genaamd Wageningen Marine Research, heeft geraamd dat er op het eiland ongeveer 32.200 geiten zijn. Daarvan verblijven er circa 60 in een professionele geitenhouderij, onder andere voor de kaasproductie. De overige geiten lopen grotendeels los, waarbij er houders zijn die de dieren 's nachts wel omheinen. Het aantal schapen is niet bekend. Het OLB schat het aantal honden op maximaal 10.000. Geschat wordt dat er ruim 400 ezels in de natuur leven en ongeveer 700 ezels in het ezelpark Donkey Sanctuary. Er is een pluimveebedrijf dat in totaal 10.000 legkippen (legbatterij) en vleeskuikens huisvest. Verder zijn er nog 300 tot 400 gehouden varkens, circa 40 recreatiepaarden en 30 koeien. Enkele honderden varkens zijn verwilderd en leven in de natuur.

Lokaal dierenwelzijnsbeleid

Op Bonaire lopen veel geiten, ezels, schapen en varkens los rond. Vanuit het oogpunt van natuurbescherming is dit ongewenst, vanwege vershraling van de vegetatie door overbegrazing, erosie en bemesting van de bodem. Vanuit de dierenwelzijnsgedachte kan het zich vrijelijk kunnen verplaatsen van de dieren weliswaar als gunstig gezien worden, maar daar kleven ernstige nadelen aan. De loslopende dieren kunnen makkelijk het slachtoffer worden van verkeersongelukken (51 ezels in 2013) en in tijden van grote droogte komen er dieren te overlijden, omdat ze dan niet voldoende water en voedsel kunnen vinden.

Het OLB heeft diverse initiatieven gestart om deze zorgpunten aan te pakken. Drie initiatieven worden gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken (hierna ministerie) uit de bijzondere uitkering natuur Caribisch Nederland. Het betreft een project waarbij naast dammen ook waterputten worden gerehabiliteerd als onderdeel van het project revitalisatie van het platteland en erosiebestrijding. Een tweede project betreft het verbouwen van geitenvoer en het houden van geiten binnen het hek als onderdeel van het plattelandsontwikkelingsplan Bonaire. Voorts financiert het ministerie een project om wilde varkens te vangen en te slachten in verband met gevaar voor de openbare orde en schade aan huizen en milieu. Het OLB financiert nog enkele onderdelen van het Donkey Sanctuaryproject: voedsel voor ezels die thans in het Donkey Sanctuary verblijven en verzorging van zieke en gewonde ezels. Voorheen werden de merries en de veulens in het Donkey Sanctuary opgenomen. De hengsten werden gecastreerd en teruggebracht naar een veilige plek in de natuur. Deze twee onderdelen van het project zijn door de eilandelijke overheid vanwege kritische geluiden gestaakt. Dit leidt uiteindelijk weer tot een toename van het aantal loslopende ezels.

Op Bonaire bestaat rond de hondenpopulatie een aantal zorgpunten. Het OLB geeft aan te werken aan actualisering van de Hondenverordening Bonaire 1997. Er zijn loslopende honden die veel bijtincidenten veroorzaken bij geiten en schapen en ook bij mensen. Het dierenasiel vangt loslopende honden op en probeert ze te herplaatsen. Er worden meer honden geboren dan er geplaatst kunnen worden en dat leidt tot euthanasie van honden. Het aantal katten neemt toe en daarom worden ook katten geëuthanaseerd. Het OLB voorziet in een gratis sterilisatiepro-

---

³ «Voor het totale eiland wordt een totaal van ongeveer 32.200 geiten berekend, waarbij het aantal dieren in het bos (ca. 12.000) mogelijk is onderschat. De veetellingen die in deze studie voor het eerst kwantitatief inzicht geven in de geitenpopulatie van Bonaire komen overeen met de verwachtingen gebaseerd op eerdere professionele kwalitatieve schattingen. Echter, ondanks grote onderzoeksinspanning (75 transecten), is er een relatief grote bandbreedte in het geschatte minimum en maximum aantal. Op basis van een betrouwbaarheidsinterval van 95% bedraagt het minimale aantal dieren ongeveer 19.800 individuen, en het maximale aantal ca. 52.600 dieren».

gramma voor honden en katten. Identificatie en registratie van honden en katten worden ook gestimuleerd.

Sinds de zomer van 2016 werken dierenbeschermingsorganisaties, dierenartsen en diverse functionarissen vanuit het OLB samen in een werkgroep aan verbeterpunten voor honden. Dit heeft ertoe geleid dat de Dierenbescherming thans een pilot uitvoert waarbij huis aan huis de situatie van de (ketting)honden wordt bekeken en hulp wordt geboden, waarbij ook informatie wordt gegeven over de verzorging van honden. Bij schrijnende gevallen zorgt de politie voor handhaving op grond van artikel 3 van de Hondenverordening of artikel 265 en 477 van wetboek van strafrecht BES.

Het OLB meldt dat veehouders gratis veterinaire hulp ontvangen van het OLB, zodat er geen reden is om zieke of gewonde dieren niet te behandelen.

Op Bonaire staat een slachthuis wat momenteel niet aan de eisen ten aanzien van hygiëne en dierenwelzijn voldoet. Het merendeel van de geiten wordt onder «de boom» geslacht. Het OLB is van mening dat Bonaire een goed functionerend slachthuis nodig heeft en is in overleg met het ministerie om dit te realiseren.

Saba

Toezicht en handhaving

De handhaving van de naleving van de strafbepalingen inzake dierenverwaarlozing, dierenmishandeling, het blootstellen van dieren aan gevaarlijke straling en inzake hanengevechten is naar de aard van de bepalingen aan het Openbaar Ministerie.

Op Saba is de Ambtelijke Afdeling Landbouw, onderdeel van het Departement Agriculture, Hygiene and Vector Control, belast met het toezicht op het welzijn van de dieren en wordt daarbij ondersteund door de particuliere Saba Foundation for the Prevention of Cruelty to Animals (SFPCA). Toezicht en de registratie van het vee, behalve de loslopende geiten, wordt uitgevoerd door het Agricultural Station. Bij signalen van verwaarlozing of mishandeling van huisdieren onderneemt de SFPCA actie in samenspraak met de politie.

Dieren

Op Saba, met een oppervlakte van 13 km², verblijven geiten, schapen, ezels, varkens, runderen, kippen, katten en honden. Volgens opgave van het Openbaar Lichaam Saba vormen de 1000 tot 4000 geiten de grootste groep. In 2016 waren er 146 geregistreerde honden en katten. Verder zijn er nog vijf stieren, enkele tientallen schapen en varkens en twee ezels.

Lokaal dierenwelzijnsbeleid

Het rundvee betreft enkele stieren die als kalf worden geïmporteerd vanuit Sint Eustatius. Voorts worden enkele tientallen varkens en schapen gehouden. Pluimvee wordt beschouwd als hobbydier en wordt incidenteel gehouden voor de eieren. Geiten worden gehouden voor het vlees. Een klein gedeelte van de geiten verblijft op omheinde grasvelden, maar de rest loopt los. Ze hebben wel een eigenaar. De verkregen producten zijn voor eigen gebruik.

Het Openbaar Lichaam Saba geeft aan dat de meeste eigenaren voor voldoende water zorgen voor hun geiten. De geiten dienen geïdentificeerd

te zijn. De eilandelijke overheid is enkele jaren geleden een campagne begonnen om de loslopende geiten te verwijderen, aangezien ze voor overlast, schade en erosie zorgen. Dit «goat buy back» programma wordt gefinancierd via de bijzondere uitkering natuur Caribisch Nederland van het ministerie. Meer dan 1000 loslopende geiten zijn door de eigenaren afgeschoten en het vlees is verkocht. Om de overgebleven loslopende geiten te verwijderen, heeft de eilandelijke overheid per dorpje één of meer jagers aangesteld om deze taak te volbrengen.

De identificatie en registratie van honden en katten is door de eilandelijke overheid van Saba gemandateerd aan de Saba Foundation for the Prevention of Cruelty to Animals (SFPCA). Volgens de statistieken van de SFPCA zijn er meer dan 146 geregistreerde honden en katten. De SFPCA stimuleert het castreren dan wel steriliseren van honden en katten door dit gratis aan te bieden. De acties worden uitgevoerd met hulp van vrijwilligers en dierenartsen uit Sint Maarten en worden gefinancierd door een jaarlijkse donatie van de eilandelijke overheid, de inkomsten van de registratie van de dieren en overige inkomsten.

Sint Eustatius

Toezicht en handhaving

De handhaving van de naleving van de strafbepalingen inzake dierenverwaarlozing, dierenmishandeling, het blootstellen van dieren aan gevaarlijke straling en inzake hanengevechten is naar de aard van de bepalingen aan het Openbaar Ministerie.

De Unit Inspectie en Slachthuis – LVV (Landbouw, Veeteelt en Visserij) is belast met het toezicht op de naleving van regelgeving en vergunningsbepalingen, alsmede met de registratie van vee, veehouders en honden.

Dieren

Op Sint Eustatius, met een oppervlakte van 21 km², leven runderen, geiten, schapen, varkens, ezels, leghennen en vleeskuikens, honden en katten. Volgens een studie van De Brot e.a.⁴ zijn er circa 600 runderen, 1663 tot 3277 geiten, 1580 tot 2916 kippen, 308 tot 2292 schapen, minder dan 90 ezels en minder dan 100 varkens. Een pluimveebedrijf huisvest nog eens 500 slachtkippen en 750 legkippen.

Lokaal dierenwelzijnsbeleid

Sint Eustatius werkt aan het oplossen van de problematiek van loslopende koeien. Het ministerie financiert dit project via de bijzondere uitkering natuur Caribisch Nederland. Het aantal loslopende schapen en geiten op het eiland wordt verminderd tot een handelbare hoeveelheid. De dieren zorgen voor overlast, erosie, overbegrazing en gevaarlijke situaties voor mens en dier. Voor het huidige aantal dieren is meestal niet genoeg voedsel. In de droge perioden moet veel meer voer worden geïmporteerd en er gaan dieren dood door gebrek aan water en voeding.

De 76 loslopende ezels zijn gevangen en bijna allemaal geplaatst te Zeelandia in een opvangcentrum. Het Openbaar Lichaam Sint Eustatius werkt samen met de organisatie Peacefull Valley Donkey Rescue en de organisatie Greenfound Foundation met betrekking tot de verzorging van de ezels. Medewerkers van Peacefull Valley Donkey Rescue verblijven op

⁴ A.O. Debrot e.a., Roaming livestock distribution, densities and population estimates for St Eustatius, 2013. Imares Wageningen UR, 25 juni 2015.

het eiland voor verzorging van de dieren. Veterinaire hulp wordt geboden door de lokale veterinaire in dienst van het Openbaar Lichaam Sint Eustatius.

Het Saint Eustatius Animal Welfare Centre (SEAWF) vangt (loslopende) honden en katten op. Loslopende honden zorgen voor veel bijtincidenten bij schapen en geiten. Omdat niet alle dieren herplaatst kunnen worden bij een nieuwe eigenaar, kunnen ook buitenlandse opvangcentra dieren adopteren. Als dieren niet geplaatst kunnen worden, worden ze geëuthanaseerd. Op Sint Eustatius wordt sterilisatie, identificatie en registratie gestimuleerd. Tegen een gereduceerde prijs voert de bezoekende dierenarts van Sint Maarten sterilisaties uit. De dierenarts in dienst van het Openbaar Lichaam Sint Eustatius heeft in februari 2017 een gratis sterilisatie project uitgevoerd voor honden en katten. Na een campagne in 2016 door het Openbaar Lichaam Sint Eustatius zijn 150 honden door de dierenarts voorzien van een transponder en geregistreerd. Het SEAWF zet dit project voort in de vorm van petclinicdagen onder leiding van de dierenarts van Sint Maarten.

De veehouders ontvangen veterinaire hulp tegen een gereduceerde prijs. Er is wekelijks een radioprogramma waarbij er informatie verstrekt wordt over dieren en hun verzorging.

Slachtingen dienen plaats te vinden in het slachthuis na voorafgaande bedwelming, tenzij het een rituele slachting is. Het Openbaar Lichaam Sint Eustatius geeft aan dat het slachthuis gerenoveerd dient te worden. Hierover wordt overleg gevoerd met het ministerie.

Samenvatting van de situatie op de eilanden

In de praktijk is het thema van dierenwelzijn in de kleinschalige samenlevingen van Caribisch Nederland vooral aan de orde bij het fenomeen van verwilderde en loslopende dieren. De loslopende dan wel verwilderde dieren hebben vaak te maken met een verminderd welzijn en gezondheid. De dieren kunnen het slachtoffer worden van ongelukken, gebrek aan voedsel en watertekort. Het is daarom belangrijk dat dit fenomeen tegengegaan wordt. Op de eilanden zijn projecten ontwikkeld om de dieren op te vangen en zo nodig te slachten, waaraan mijn ministerie financieel bijdraagt. Het grote aantal honden en soms ook katten is ongewenst, want dit noopt tot euthanaseren. Communicatie of voorlichting aan de bevolking over de verzorging van honden is gewenst. Ook hiervoor hebben de eilandbesturen projecten gestart. De slachthuizen van Bonaire en Sint Eustatius dienen gerenoveerd te worden. Vanuit mijn ministerie is deskundigheid beschikbaar om te helpen bij het realiseren van hun voornemens op dit vlak.

Europees Nederland

In Nederland is op 1 juli 2014 de Wet dieren van toepassing. In deze wet zijn regels gesteld onder meer op het gebied van diergezondheid en dierenwelzijn. In de op deze wet gebaseerde besluiten en regelingen zijn algemene regels over dierenwelzijn van de wet uitgewerkt, vooral in het Besluit houders van dieren en in de Regeling houders van dieren.

In artikel 2.1 van de Wet dieren is het verbod op het mishandelen van dieren opgenomen. In deze bepaling zijn gedragingen aangewezen die als dierenmishandeling zijn aangemerkt.

Naast voorschriften van algemene aard voorziet de Wet dieren en de daarop gebaseerde regelgeving in bijzondere voorschriften gericht op het welzijn van bepaalde productiedieren.

De mate van regulering en de juridische context van het houden van dieren is in Europees Nederland voor een belangrijk deel gebaseerd op EU-regels en verder ook bepaald door de schaal waarop in Nederland dieren worden gehouden.

Dieren

In Europees Nederland worden jaarlijks miljoenen dieren bedrijfsmatig gefokt, geslacht en gehouden. Europese Nederlanders houden veel gezelschapsdieren: 1,5 miljoen honden, 2,6 miljoen katten, 1,2 miljoen konijnen, 0,5 miljoen andere knaagdieren en miljoenen vogels en vissen. Ook in Nederland zijn dierenwelzijnsorganisaties actief op het terrein van bijvoorbeeld opvang van dieren.

Conclusie

Europees en Caribisch Nederland zijn op het gebied van het houden van dieren niet vergelijkbaar, gezien de aantallen gehouden dieren en diersoorten, de houderijomstandigheden en de geografische omstandigheden. Een Europees- Nederlands wettelijk instrumentarium zou voor Caribisch Nederland niet proportioneel zijn. Dit neemt niet weg dat het van belang is dat bestaande problemen in Caribisch Nederland rond dierenwelzijn effectief worden aangepakt. Waar nodig heeft mijn ministerie hierbij een stimulerende en faciliterende rol. Zo is voor het ontwikkelen van projecten om zorgpunten aan te pakken de laatste drie jaar een budget gereserveerd. De eilandelijke overheden kunnen hier een beroep op doen en doen dat in de praktijk ook. Daarnaast zijn er projecten in het kader van de Bijzondere uitkering natuur Caribisch Nederland waar dierenwelzijn ook bij gebaat is.

Uit de informatie die ik van het Openbaar Lichaam Saba over de dierenwelzijnssituatie heb ontvangen, maak ik op dat het Openbaar Lichaam Saba op het punt van dierenwelzijn in control is.

De situatie op Bonaire geeft qua dierenwelzijn een diverser beeld, waarbij het welzijn van geiten, ezels, honden en katten in het gedrang kan komen. Het OLB en de dierenbeschermingsorganisaties hebben initiatieven ontwikkeld om zorgpunten op te lossen, zoals het verminderen van het aantal rondzwervende honden en katten, het bieden van drinkwatervoorzieningen voor loslopende dieren, het kosteloos steriliseren van honden en katten, het uitoefenen van toezicht en daarbij verstrekken van informatie over het verzorgen van honden, verzorging van gewonde ezels. Gelet op het lokale dierenwelzijnsbeleid en de geschetste inzet van de betrokken organisaties ben ik van mening dat verbetering van het dierenwelzijn voldoende perspectief heeft. Wel zal ik de eilandelijke overheid vragen om een oplossing te zoeken voor de loslopende ezels. Voorts ben ik in gesprek met het OLB over de beoogde renovatie van het slachthuis. Het is zaak dat er zo spoedig mogelijk een slachthuis is waar hygiëne en dierenwelzijn geborgd zijn, ook om te zorgen dat de dieren niet meer buiten worden geslacht.

De situatie op Sint Eustatius laat qua dierenwelzijn eveneens een divers beeld zien. Met name het welzijn van koeien, geiten, schapen, honden en katten is kwetsbaar. Tegelijkertijd stel ik vast dat het Openbaar Lichaam Sint Eustatius stappen onderneemt om de zorgpunten te verhelpen, al dan niet met behulp van dierenwelzijnsorganisaties. Met name het terug-

dringen van het aantal loslopende dieren en het verzorgen van de opgevangen dieren levert een bijdrage aan het dierenwelzijn. Daarbij vormen de eerder genoemde activiteiten als sterilisatie, identificatie en registratie van dieren een noodzakelijk onderdeel om de borging van het dierenwelzijn te realiseren. Gelet op het lokale dierenwelzijnsbeleid en de geschetste inzet van de betrokken organisaties ben ik van mening dat er goede perspectieven zijn voor de noodzakelijke verbetering van het dierenwelzijn op Sint Eustatius.

Ter afsluiting wil ik opmerken dat het wettelijk instrumentarium, het lokale dierenwelzijnsbeleid, de betrokken organisaties, de initiatieven en specifieke dierenwelzijnsprojecten naar mijn oordeel samen voldoende perspectief bieden voor een goede bescherming van het welzijn van dieren in Caribisch Nederland.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam